

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Landskapsarkitektur, trädgård- och
växtproduktionsvetenskap

Thomas Lexén

Ingrid Sarlöv-Herlin

YTTRANDE

2018-10-31

SLU ID: SLU.ua.2018.2.6-2679

n.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss från Näringsdepartementet angående betänkandet En utvecklad översiktsplanering Del 1: Att underlätta efterföljande planering (SOU 2018:46) (N2018/03415/SPN)

Sammanfattning

Inledningsvis och sammanfattningsvis anser SLU att utredningen lyckats väl med att identifiera bristerna i tillämpningen av översiktsplaneringen. Med utgångspunkt i uppdraget undersöks reformbehovet utifrån de tre nyckelbegreppen: *kontinuitet, god tillämpning och tydliga besked*.

Utredningen utmynnar i ett antal förslag som också bedöms kunna bidra till att komma tillrätta med flertalet av de identifierade bristerna. Det är inga omfattande reformer som föreslås utan mer en finjustering av ett ganska väl inarbetat och fungerande planinstrument.

Som utgångspunkt för förslagen anges att det är viktigt att "ge en bild av översiktsplanens uppgift i plansystemet - att forma en långsiktigt hållbar utveckling för den fysiska miljön".

En rad förslag presenteras som syftar till att åtgärda brister i dialogen mellan stat och kommun och för att öka tydligheten och förutsägbarheten när det gäller översiktsplanen som "den arena där stat och kommun kommer överens om de stora dragen när det gäller hur mark- och vattenområden ska användas."

Bland annat föreslås:

- att Föp o Öp antagna före årsskiftet 2003/2004 upphör att gälla
- att dagens krav på *aktualitetsförklaring* utvecklas till en *planeringsstrategi* som antas en gång per mandatperiod, senast 1.5 mån efter val

- att kommuner i översiktsplanen ska redovisa områden eller verksamheter av mellankommunal eller regional betydelse
- att Boverket ska ta fram riktlinjer för hur regionala och mellankommunala frågor bör hanteras i PBL
- att länsstyrelsen ska stärkas i sin samordnande roll och, bland annat till kommunerna, redovisa underlag om statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet

SLU bedömer ovanstående förslag som väl genomtänkta och bra för att öka tydligheten och stärka översiktsplanens roll i relationen mellan stat och kommun.

Vidare föreslås kravet på att översiktsplanen ska redovisa hur kommunen avser ta hänsyn till relevanta nationella mål, planer och program tas bort då det kan uppfattas som att kommunen *måste* ta hänsyn till sådana, vilket utredningen inte anser vara förenligt med den kommunala självstyrelsen i regeringsformen. Istället föreslås att kommunerna ska redovisa hur översiktsplanen förhåller sig till den nationella strategi för fysisk planering som för närvarande övervägs inom regeringskansliet.

SLU anser tvärtom att viss inskränkning av självstyrelsen är nödvändig och att kommuner i högre grad borde tvingas följa statliga och regionala mål, planer och program. Flertalet av vår tids viktigaste planeringsutmaningar ligger på den regionala, internationella och globala nivån. Forskning, bl.a. utförd i Finland och Sverige, visar att just den kommunala självstyrelsen motverkar övergripande samordning och en hållbar samhällsutveckling eftersom kommuner, med hjälp av självstyrelsen och det s.k. planmonopolet, tenderar att systematiskt negligera övergripande policydokument om dessa bedöms stå i konflikt med möjliga kortsiktigare konkurrensfördelar.

I det sammanhanget kan en fundera på om det inte vore rimligt att ägna frågan om plansystemet lite större utrymme i utredningen? Utredarna avfärdar frågan ganska snabbt genom att konstatera att man inte ser något behov av några nya planinstrument i PBL. Ett ifrågasättande av plansystemet tycks i och för sig inte ha ingått i utredningsuppdraget och frågan om regional planering är ju nyligen belyst i lagrådsremissen "En ny regional planering", vari föreslås att obligatorisk regional fysisk planering ska omfatta Skåne län, och inte som tidigare enbart Stockholms län, samt att regional planering i flera län bör införas först när behov av sådan planering finns.

SLU befarar ändå att de i utredningen föreslagna förändringarna inte räcker för att i tillräckligt hög grad tillgodose statens intressen. Den kommunala planeringen behöver i högre grad tvingas ta hänsyn till och samordnas med övergripande policy- och måldokument - framförallt gällande övergripande miljö- och klimatomställningsmål. I det avseendet kunde det varit intressant med en fördjupad undersökning av möjliga effekter av en regional planeringsnivå.

Världen står inför stora, snabba och utmanande förändringar vilka kräver omfattande omställning och anpassning. Kanske behöver vi i Sverige göra vissa inskränkningar i planmonopolet för att samhällsutvecklingen snabbare ska kunna anpassas till övergripande miljö- och klimatomställningsmål och för att planeringen, och framförallt planeringens output – byggandet av den fysiska miljön, ska kunna bidra till att skapa en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

prodekan Lena Ekelund Axelson

Remisshandläggare Marika Gullberg